

Rapportage proefsleuvenonderzoek Grobbendonk - Floris Primsstraat

Intern rapport VIOE

Terreinwerk & rapportage
Sofie Debruyne, VIOE

Administratieve gegevens

Provincie	Antwerpen
Gemeente	Grobbendonk
Deelgemeente	-
Lokatie	Floris Primsstraat
Perceelsnummer(s)	afdeling 1, sectie B, perceel 196/p en 197/b (lot 3 en 4)
Vergunningsnummer	2007/182
Periode onderzoek	12 december 2007
Opdrachtgever	Lieve Somers-Dingenen (verkavelaar) Michel Willemsens (eigenaar lot 3 en 4)
Uitvoerder	Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
Terreinwerk	Sofie Debruyne
Verwerking en rapportage	Sofie Debruyne
Specialisten	Johan Van Laecke (landmeter), Marit Vandenbruaene (fysisch-antropoloog)

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding**
- 2 Ligging van het projectgebied**
- 3 Historische en archeologische gegevens**
- 4 Methodologie**
- 5 Waarnemingen**
- 6 Besluit en aanbevelingen**
- 7 Bibliografie**

1 Inleiding

Op 12 december 2007 voerde het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit op de percelen 196/p en 197/b in de Floris Primsstraat te Grobbendonk. De aanleiding voor dit onderzoek was de verkaveling van de gronden en de daaropvolgende bouw van woningen.

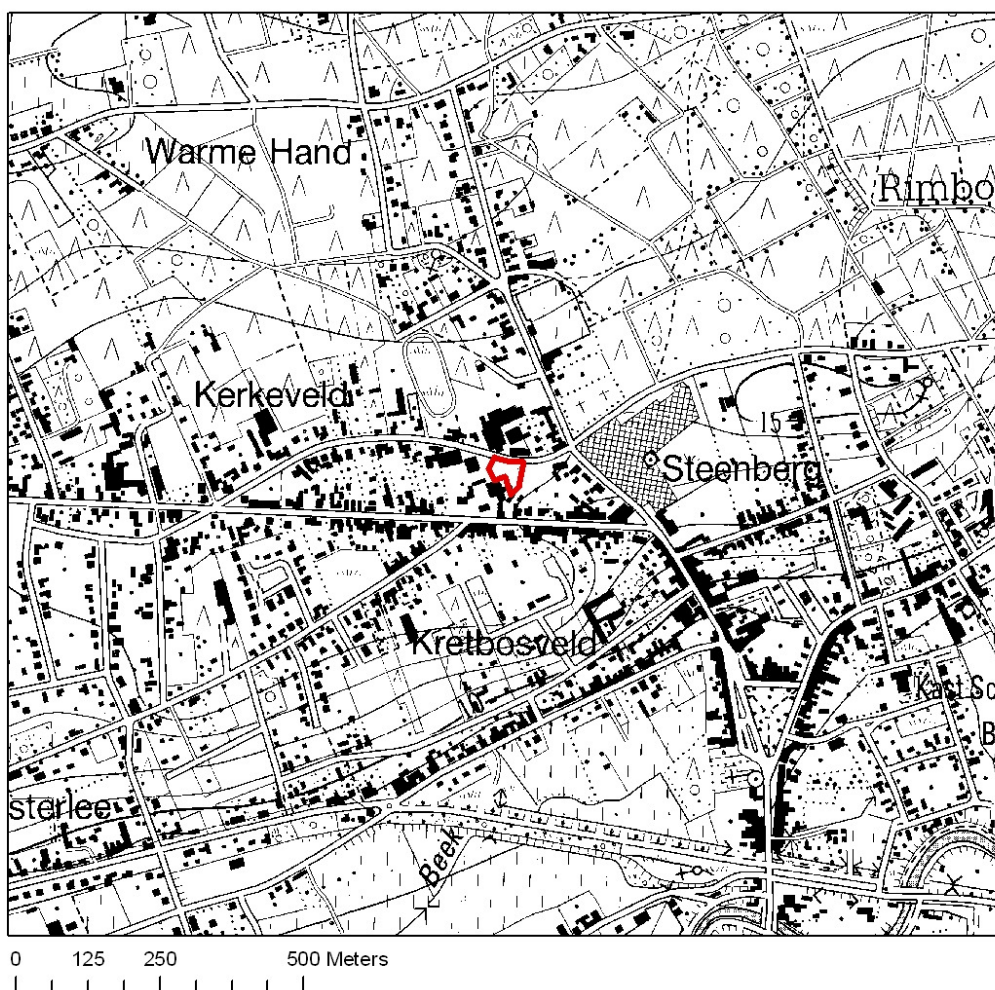
2 Ligging van het projectgebied

Het projectgebied is een terrein van 886 m² in de Floris Primsstraat te Grobbendonk (prov. Antwerpen). Het bevindt zich in vogelvlucht ongeveer 600 m van het centrum van de gemeente. Ten tijde van het proefsleuvenonderzoek was de grond braakliggend.

Op de bodemkaart staat het gebied ingekleurd als droge zandgronden met diepe antropogene humus A horizont.

Fig. 1 Kadastrale kaart met aanduiding van de vindplaats in het rood.

Fig. 2 Topografische kaart met aanduiding van de vindplaats in het rood.

3 Historische en archeologische gegevens

De gemeente Grobbendonk is op archeologisch vlak een zeer rijke gemeente. In de Romeinse tijd was er immers een belangrijke vicus. De resten hiervan liggen ongeveer 400 m ten oosten van het projectgebied. In de zone van de vicus vonden diverse archeologische opgravingen plaats. In de periode 1962 tot 1970 gebeurde kleinschalig onderzoek door de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek, en Archeogro. In de jaren 1971-73 en 1977 vonden grootschalige opgravingen plaats, uitgevoerd door de Nationale Dienst voor Opgravingen (NDO). (De Boe 1977; De Boe 1978; De Boe 1986; De Maeyer 1966; Thoen 1968)

Vlakbij het projectgebied, namelijk aan de overkant van de Floris Primsstraat, onderzocht de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek, ondersteund door de NDO, in 1962 de site van een Gallo-Romeins grafveld. Deze lag in de directe nabijheid van de plaats waar in 1956 een zeer rijk graf, mogelijk afgedekt door een tumulus, aan het licht kwam. (Janssens 1966; Mertens 1961; Thoen 1968)

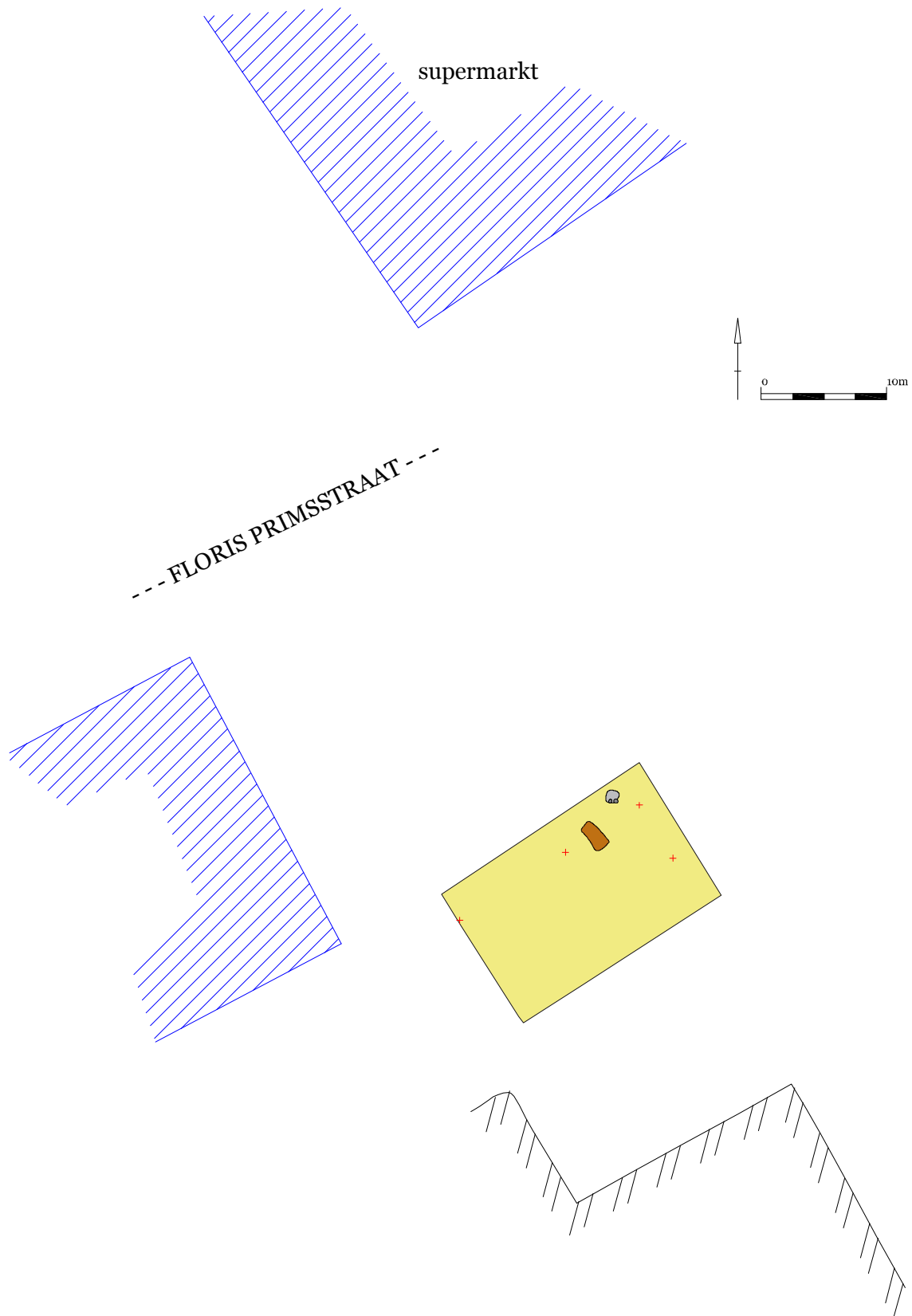
In de jaren voordien (1960-62) was tijdens opgravingen van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek een Merovingisch grafveld aan het licht gekomen ongeveer 300 m ten westen van het projectgebied aan dezelfde kant van de Floris Primsstraat (Janssens 1964; Janssens *et al.* 1963; Mertens J. 1976, 14-27).

Van al deze menselijke activiteit in het verleden is op de kaart van Ferraris uit het einde van de 18de eeuw nog weinig te merken. De zone van het projectgebied is er immers ingekleurd als landbouwgrond.

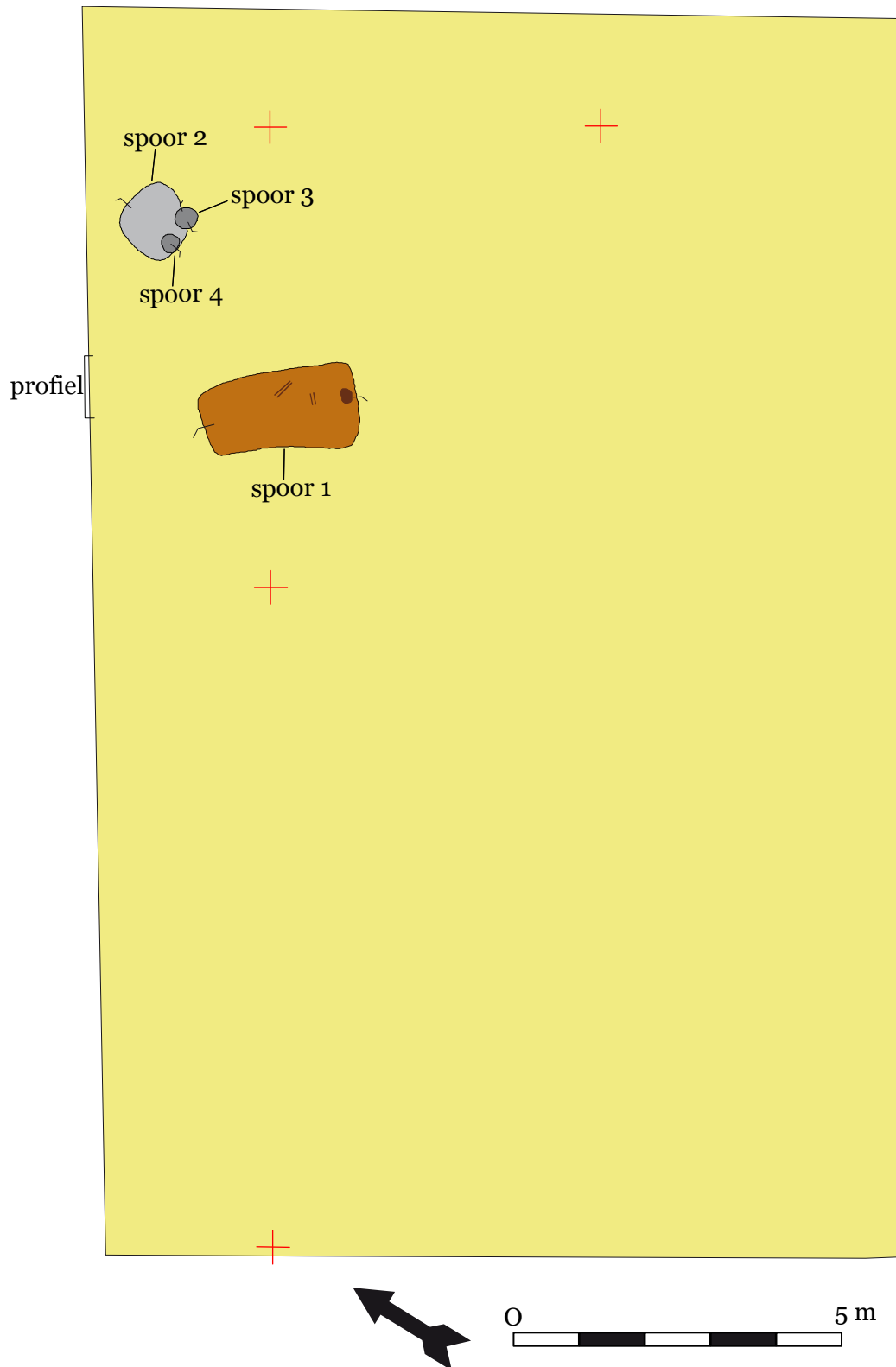
4 Methodologie

In de vergunningsaanvraag voor het uitvoeren van de prospectie met ingreep in de bodem was voorgesteld om twee sleuven van 4 meter breed over de volledige breedte van het terrein te graven. Ter plaatse bleek echter dat in eerste instantie enkel het westelijke deel van de verkaveling, namelijk de loten 3 en 4, bedreigd was. Gezien de kleinschaligheid van het project werd in samenspraak met Alde Verhaert, erfgoedconsulent bij het Agentschap R-O Vlaanderen, besloten om de volledige bouwput op te graven. De resultaten van dit onderzoek zouden dan bruikbaar zijn voor de waardering van de andere loten.

De uiteindelijke werkput was 19 m bij 12,5 m (fig. 3 en 4). Met een graafmachine met platte bak werd tot op de natuurlijke ondergrond, ongeveer 80 cm onder het maaiveld (fig. 5), gegraven.

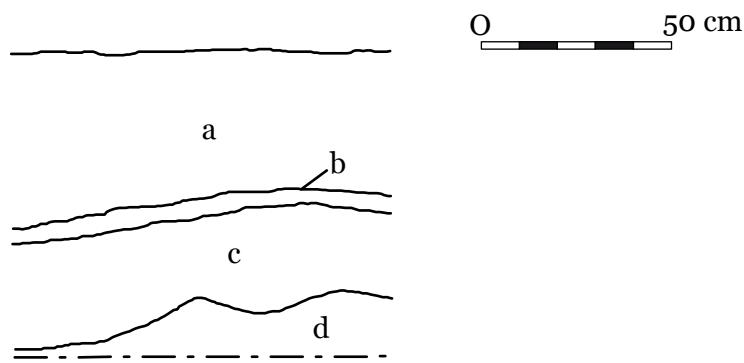
Fig. 3 Situatiekaart. De proefsleuf is geel gekleurd.

Fig. 4 Overzicht van de proefsleuf. Het lokale meetsysteem is aangegeven met rode kruisjes. De donkere verkleuringen in spoor 1 zijn resten van menselijk bot.

5 Waarnemingen

Het archeologische niveau bevond zich op een diepte van ongeveer 80 cm onder het maaiveld en was afgedekt door een plaggenbodem. In het profiel (fig. 5) is duidelijk zichtbaar dat de bovengrond nog recentelijk afgegraven is geweest (lagen a en b). Hierbij is de plaggenbodem (laag c) niet volledig verwijderd met als gevolg dat het onderliggende natuurlijke zand (laag d) niet door de afgraving geraakt is.

- a: verrommeld, donkerbruin, met puin (recent afgegraven)
- b: homogeen, zwart (recent afgegraven)
- c: heterogeen: grijs bruin gemengd (plaggenbodem)
- d: geel zand (natuurlijk)

Fig. 5 *Het profiel.*

In het natuurlijke zand waren vier grondsporen zichtbaar: een grafkuil (spoor 1) en vlak daarbij gelegen een kuil (spoor 2) doorsneden door twee kleine paalkuilen (spoor 3 en 4). Alle sporen werden gecoupeerd (fig. 6) en volledig uitgegraven.

Spoor 1 was een grafkuil van 2,40 m lang en 1,20 m breed. Van de vulling was nog maximum 14 cm bewaard. De schaarse en zeer slecht geconserveerde resten van menselijk bot (schedeldak en lange beenderen) in de kuil wezen erop dat het een inhumatiegraf was waarin de dode met het hoofd in zuidoostelijke richting was bijgezet. De afmetingen van de kuil en de schedelresten tonen aan dat het een volwassen persoon betreft (Marit Vandenbruaene, pers. comm.). Er was geen kistaflijning zichtbaar. De grafvulling bevatte één scherp handgevormd aardewerk die op basis van het baksel in de ijzertijd of Romeinse tijd kan gedateerd worden.

Spoor 2 was een kuil met een doormeter van ongeveer 1 m en een maximale diepte van 28 cm. Ze werd doorsneden door twee paalkuilen, de sporen 3 en 4. De vulling van spoor 2 bevatte twee handgevormde scherven. Hun grove baksel wijst op een vermoedelijke datering in de midden-bronstijd.

0 50 cm

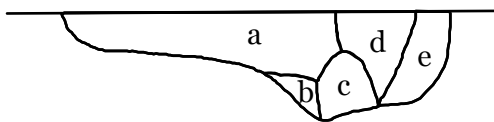

SPOOR 1

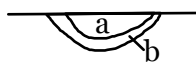
- a: homogeen: bruin
- b: menselijk bot
- c: menselijke schedel

SPOOR 2 en 4

- a: heterogeen: lichtgrijs grijs gemengd met roestvlekken
- b: heterogeen: grijs donkergrijs gemengd
- c: homogeen: grijs
- d: heterogeen: grijs bruin gemengd
- e: heterogeen: lichtgrijs met roestvlekken

SPOOR 3

- a: heterogeen: donkergrijs bruin gemengd
- b: homogeen: grijs

Fig. 6 De coupes van de aangetroffen sporen.

6 Besluit en aanbevelingen

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem in de Floris Primsstraat te Grobbendonk kwamen vier archeologische sporen aan het licht: een grafkuil (spoor 1), een kuil (spoor 2) en twee kleine paalkuilen (spoor 3 en 4). De kleur en mate van uitloging van de grondsporen wijzen erop dat de grafkuil jonger is dan de overige sporen. Daarnaast is duidelijk dat de paalkuilen jonger zijn dan spoor 2, aangezien ze deze laatste oversnijden.

De sporen 1 en 2 bevatten vondstmateriaal, in beide gevallen fragmenten handgevormd aardewerk. Omwille van de zeer beperkte hoeveelheid scherven en het gebrek aan associatie met andere sporen is het onduidelijk in hoeverre het opgespit materiaal betreft. De vondsten hebben daarom enkel waarde als *terminus post quem*. In combinatie met de kleur en mate van uitloging van de grondsporen leidt dit tot een datering van spoor 1 in de periode Romeinse tijd tot en met postmiddeleeuwse periode, en spoor 2 in de periode midden-bronstijd tot en met ijzertijd.

Aangezien de bedreigde zone in de loten 3 en 4 van de verkaveling vlakdekkend onderzocht werd, zien wij geen verdere belemmering voor de voortgang van de bouwwerkzaamheden in deze zone. De aangetroffen grondsporen tonen echter wel aan dat het gebied archeologisch waardevol is. Wij adviseren dan ook archeologische opvolging van eventuele toekomstige grondversturende werkzaamheden in de loten 1 en 2 van de verkaveling.

7 Bibliografie

DE BOE G. 1977 : De Romeinse vicus op de Steenberg te Grobbendonk, *Archaeologia Belgica* 197, 1-55.

DE BOE G. 1978: Aanvullend onderzoek in de Romeinse vicus te Grobbendonk, *Archaeologia Belgica* 206 / *Conspectus MCMLXXVII*, 55-59.

DE BOE G. 1986: Het ontstaan en de ontwikkeling van de Romeinse «vicus» te Grobbendonk, *Acta Archaeologica Lovaniensia* 25, 101-118.

DE MAEYER G. 1966: Gallo-Romeinse bewoningssporen te Grobbendonk, *Archeogro* I, 1-47.

JANSSENS P. 1964: Het Merovingisch grafveld van Grobbendonk, *Noordgouw* 4, 49-96.

JANSSENS P. 1966: Het Gallo-Romeins grafveldje van Grobbendonk, *Hades* 15, 7-25 (overdruk *Noordgouw* 6.2).

JANSSENS P. & ROOSENS H. 1963: Lijkverbranding en lijkbegroefing op het Merovingisch grafveld te Grobbendonk, *Helinium* III.3, 265-272.

MERTENS J. 1961: Gallo-romeins Graf uit Grobbendonk, *Archaeologia Belgica* 53, 1-18.

MERTENS J. 1976: Tombes mérovingiennes et églises chrétiennes. Arlon, Grobbendonk, Landen, Waha, *Archaeologia Belgica* 187, 1-55.

THOEN H. 1968: De terra sigillata van Grobbendonk, *Hades* 19, 1-55.